

ความสัมพันธ์ของปัจจัยสถานการณ์กับการพัฒนาการศึกษาในระบบ ในยุคชีวิตวิถีใหม่ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้*

The Relationship Between Situational Factors and the Development of Non-Formal Education in the New Normal Era Among Educational Personnel of the Office of Learning Promotion

นิยม โพธิ์ทอง

Niyom Phothong

ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้กรุงเทพมหานคร

Office of Learning Promotion, Bangkok, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: ntawan@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทนามวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการศึกษาในระบบในยุคชีวิตวิถีใหม่ 2) ศึกษาระดับของการพัฒนาการศึกษาในระบบ และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยดังกล่าวกับการพัฒนาการศึกษาของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างคือครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำกรุงเทพมหานคร จำนวน 393 คน เป็นการสุ่มอย่างง่าย โดยการสุ่มจำนวนตัวอย่างของประชากรตามสูตรของทาโร ยามาเน่ เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยมีค่าความเชื่อมั่น 0.89 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านครู รองลงมาคือด้านครอบครัว นักเรียน และสถานศึกษา 2) การพัฒนาการศึกษาในระบบอยู่ในระดับมาก โดยด้านการบริหารจัดการศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนด้านการใช้เทคโนโลยีมีค่าน้อยที่สุด และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการพัฒนาการศึกษาในระบบอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเฉพาะด้านการบริหารจัดการศึกษามีความสัมพันธ์สูงสุด รองลงมาคือการจัดกิจกรรม การพัฒนาครู และ การใช้เทคโนโลยี

คำสำคัญ: การพัฒนาการศึกษาในระบบ; ยุคชีวิตวิถีใหม่; สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้

* Received February 21, 2025; Revised June 27, 2025; Accepted June 29, 2025

Abstract

This research aimed to: 1. study the level of factors influencing the development of non-formal education in the new normal era, 2. study the level of non-formal education development, and 3. examine the relationship between those factors and the development of non-formal education among educational personnel under the Office of Learning Promotion. The sample group consisted of 393 teachers and educational personnel under the Office of Learning Promotion, Bangkok, selected using simple random sampling based on Taro Yamane's formula. The research instrument was a questionnaire with a reliability coefficient of 0.89. Data were analyzed using mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient.

The research findings revealed that: 1. The influencing factors on development were at a high level, especially in the area of teachers, followed by families, students, and educational institutions. 2. The level of non-formal education development was also at a high level, with educational management having the highest mean score, while technology use had the lowest. 3. The relationship between influencing factors and non-formal education development was at a moderate level, with statistical significance at the .01 level. The highest correlation was found in educational management, followed by activity organization, teacher development, and technology use.

Keywords: The Development of Non-Formal Education; New Normal Era; Office of Learning Promotion

บทนำ

การจัดกระบวนการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่เทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแตกต่างจากอดีต เทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทในการเชื่อมโยงข้อมูลจากทุกมุมโลก ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ได้สะดวกรวดเร็ว และสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ส่งเสริมการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องและตลอดชีวิต ดังนั้น การศึกษายุคใหม่จึงจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลง และเตรียมความพร้อมในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดยสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะสำคัญและทักษะที่จำเป็น อาทิ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหา การสร้างสรรค์นวัตกรรม ความเข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรม การทำงานร่วมกันและภาวะผู้นำ การสื่อสารสารสนเทศ การรู้เท่าทันสื่อ และทักษะอาชีพ โดยควบคู่กับคุณธรรม จริยธรรม และความมีวินัย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ผู้ที่รับหน้าที่เป็นครูนั้น จึงถือเป็นตัวแปรสำคัญในการยกระดับคุณภาพของสถานศึกษา ครูสภาได้ประกาศมาตรฐานวิชาชีพตามข้อบังคับ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ความสามารถ และสมรรถนะในการประยุกต์ใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) และในปี พ.ศ. 2551 มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนทุกกลุ่มมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตของตน โดยเน้นการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น เข้าถึงได้ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย การศึกษาตามอัธยาศัยจึงครอบคลุมกิจกรรมหลากหลาย อาทิ ห้องสมุดประชาชน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การฝึกอาชีพระยะสั้น การเรียนรู้ผ่านสื่อ และกิจกรรมในชีวิตประจำวัน เช่น การประกวด การบรรยาย หรือกิจกรรมกลางแจ้ง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ต่อมา เมื่อวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2566 ราชกิจจานุเบกษาได้เผยแพร่พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566 โดยให้ยกเลิกพระราชบัญญัติฉบับเดิม และยกฐานะ “สำนักงาน กศน.” เป็น “กรมส่งเสริมการเรียนรู้” ซึ่งมีการกิกในการจัด ส่งเสริม และสนับสนุนการเรียนรู้ใน 3 รูปแบบ ได้แก่ การเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง และการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนไทยทุกช่วงวัยสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา และเป็นการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์กับโลกยุคใหม่ ผ่านการมีส่วนร่วมจากภาครัฐ เอกชน และท้องถิ่น (เจริญ ภูวจิตร, 2565)

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบต่อภาคการศึกษาอย่างรุนแรง สถานศึกษาหลายแห่งต้องปิดการเรียนการสอน และเปลี่ยนผ่านไปสู่รูปแบบออนไลน์ ส่งผลกระทบต่อผู้เรียนกว่า 1.5 พันล้านคนทั่วโลก หรือราว 90% ของนักเรียนทั้งหมด (สุวิมล มธุรส, 2564) ประเทศไทยจึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาและปรับรูปแบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับ “ชีวิตวิถีใหม่” (New Normal) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งมีบทบาทในการจัดการศึกษาและฝึกทักษะชีวิตให้กับประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย

จากบริบทและปัจจัยข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการศึกษานอกระบบในยุคชีวิตวิถีใหม่ เช่น การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง รวมถึงการปรับตัวของบุคลากรและผู้เรียน โดยมุ่งศึกษาปัจจัยด้านการแพร่ระบาดของโควิด-19 อันจะนำไปสู่การกำหนดแนวทางในการพัฒนารูปแบบการศึกษานอกระบบให้เหมาะสมกับยุคสมัย และสอดคล้องกับบริบทของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการศึกษานอกระบบในยุคชีวิตวิถีใหม่ ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้

2. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาการศึกษานอกระบบในยุคชีวิตวิถีใหม่ ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการศึกษานอกระบบ กับการพัฒนาการศึกษานอกระบบในยุคชีวิตวิถีใหม่ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ของปัจจัยสถานการณ์กับการพัฒนาการศึกษานอกระบบ ในยุคชีวิตวิถีใหม่ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขต ดังนี้

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ จำนวน 19,839 คน (สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำกรุงเทพมหานคร, 2566)

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาครั้งนี้ คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำกรุงเทพมหานคร จำนวน 393 คน ได้มาโดยการคำนวณหาค่ากลุ่มประชากรตัวอย่างของทาร์โร ยามาเน่ (Taro Yamane) โดยเป็นการสุ่มโดยง่าย เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ และกลุ่มประชากรจริง $N=19,839$ คน ระดับความคลาดเคลื่อน 5% ($e=0.05$) และ ระดับความเชื่อมั่น 95% ตามสูตร ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อบรรณตามสูตร จะได้ผลลัพธ์ที่ 392.14 เนื่องจากขนาดตัวอย่างต้องเป็นจำนวนเต็มและเพื่อให้ครอบคลุม จึงปัดเศษขึ้น จึงได้กลุ่มประชากรตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 393 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การสร้างเครื่องมือในการศึกษาโดยใช้เครื่องมือคือแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามระดับปัจจัยมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการศึกษานอกระบบในยุคชีวิตวิถีใหม่ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ด้านนักเรียน 2) ด้านครู 3) ด้านสถานศึกษามีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบปลายปิด มีคำตอบให้เลือกแบบมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (ในตะวัน กำหอม, 2559)

5 หมายถึง	ระดับการปฏิบัติมากที่สุด
4 หมายถึง	ระดับการปฏิบัติมาก
3 หมายถึง	ระดับการปฏิบัติปานกลาง
2 หมายถึง	ระดับการปฏิบัติน้อย

1 หมายถึง ระดับการปฏิบัติที่น้อยที่สุด

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามระดับการพัฒนาการศึกษานอกระบบ ในยุคชีวิตวิถีใหม่ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการศึกษา 2) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา 3) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน 4) ด้านการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับช่วงวัยและความต้องการของผู้เรียน โดยแต่ละข้อคำถามเป็นการให้ความสำคัญในแต่ละเรื่องที่มีคำตอบให้เลือกแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (ในตะวัน กำหอม, 2559)

5 หมายถึง ระดับการปฏิบัติมากที่สุด

4 หมายถึง ระดับการปฏิบัติมาก

3 หมายถึง ระดับการปฏิบัติปานกลาง

2 หมายถึง ระดับการปฏิบัติที่น้อย

1 หมายถึง ระดับการปฏิบัติที่น้อยที่สุด

2. การพัฒนาเครื่องมือ

2.1 นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงในเนื้อหา และพิจารณาความเหมาะสมของสำนวนภาษาที่ใช้สื่อความหมายให้ชัดเจนและใช้ดัชนีความสอดคล้อง หรือเรียกว่า IOC โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน พิจารณาลงความเห็นว่าข้อคำถามสอดคล้องกับตัวแปรที่ศึกษา

2.2 นำแบบสอบถามที่มีค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหาไปทดลองใช้ (Try Out) กับบุคลากรทางการศึกษา ที่ไม่ได้ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จำนวน 30 คน

2.3 นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาตรวจให้ความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ แอลฟา(α -Coefficient) ตามแบบครอนบัค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น .896

2.4 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้แบบสอบถามจำนวน 450 ชุด เพื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขออนุญาตข้อมูลจากแบบสอบถาม ถึงผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำกรุงเทพมหานคร

2. แจกแบบสอบถามและชี้แจง พร้อมอธิบายวิธีการตอบแบบสอบถามอย่างถูกต้องให้ผู้ตอบแบบสอบถามทราบ รวมถึงชี้แจงให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้

3. เก็บแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องและนับจำนวน ซึ่งผู้วิจัยได้แจกไปทั้งหมด จำนวน 450 ชุด แต่สามารถเก็บคืนมาได้ จำนวน 401 ชุด สูญหายจำนวน 49 ชุด และได้คัดเลือกแบบสอบถามชุดที่

สมบูรณ์และถูกต้อง ตามจำนวนประชากรตัวอย่าง 393 ชุด และนำแบบสอบถามที่ได้ไปวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ระดับปัจจัยมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการศึกษานอกระบบในยุคชีวิตวิถีใหม่ ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ครบถ้วนมาวิเคราะห์ข้อมูล และแปลความหมายจากค่าเฉลี่ยที่ได้ ตามแนวคิดของ เบสท์ (Best,1977:147 อ้างถึงใน ในตะวัน กำหอม, 2559)

4.50 - 5.00	หมายถึง	มากที่สุด
3.50 - 4.49	หมายถึง	มาก
2.50 - 3.49	หมายถึง	ปานกลาง
1.50 - 2.49	หมายถึง	น้อย
1.00 - 1.49	หมายถึง	น้อยที่สุด

ตอนที่ 2 วิเคราะห์2. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาการศึกษานอกระบบในยุคชีวิตวิถีใหม่ ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ครบถ้วนมาวิเคราะห์ข้อมูล และแปลความหมายจากค่าเฉลี่ยที่ได้ โดยใช้เกณฑ์การประมาณค่า ตามแนวคิดของ เบสท์ (Best, 1977 อ้างถึงใน ในตะวัน กำหอม, 2559)

4.50 - 5.00	หมายถึง	มากที่สุด
3.50 - 4.49	หมายถึง	มาก
2.50 - 3.49	หมายถึง	ปานกลาง
1.50 - 2.49	หมายถึง	น้อย
1.00 - 1.49	หมายถึง	น้อยที่สุด

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการศึกษานอกระบบ กับการพัฒนาการศึกษานอกระบบในยุคชีวิตวิถีใหม่ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ ด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ดังนี้

สูงกว่า 0.90 มีความสัมพันธ์ในระดับสูงมาก

0.71-0.90 มีความสัมพันธ์ในระดับสูง

0.30-0.70 มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

ต่ำกว่า 0.30 มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

0.0 ไม่มีความสัมพันธ์กัน

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการศึกษานอกระบบในยุคชีวิตวิถีใหม่ ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมนั้นอยู่ในระดับมาก ($M=4.02$, $SD = 0.58$) เมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบอันดับที่ 1 คือ ด้านครู ($M=4.40$, $SD = 0.79$) รองลงมา คือ ด้านครอบครัว ($M=3.91$, $SD = 0.69$) ด้านนักเรียน ($M=3.80$, $SD = 0.75$) และอันดับสุดท้าย คือ ด้านสถานศึกษา ($M=3.80$, $SD = 0.77$) ตามลำดับ ดังนี้

($n=393$)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการศึกษานอกระบบ ในยุคชีวิตวิถีใหม่	M	SD	ระดับการ ปฏิบัติ	อันดับที่
1. ด้านนักเรียน	3.80	0.75	มาก	3
2. ด้านครอบครัว	3.91	0.69	มาก	2
3. ด้านครู	4.40	0.79	มาก	1
4. ด้านสถานศึกษา	3.80	0.77	มาก	4
รวม	4.02	0.58	มาก	

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาการศึกษานอกระบบในยุคชีวิตวิถีใหม่ ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M= 4.05$, $SD = 0.73$) เมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่า อันดับที่ 1 คือ ด้านการบริหารจัดการศึกษา ($M= 4.18$, $SD = 0.90$) รองลงมา คือ ด้านการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับช่วงวัยและความต้องการของผู้เรียน ($M= 4.05$, $SD = 0.88$) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรทางการ ศึกษา ($M= 3.44$, $SD = 0.88$) และอันดับสุดท้าย คือ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ($M= 3.15$, $SD = 0.99$) ตามลำดับ ดังนี้

($n=393$)

การพัฒนาการศึกษานอกระบบในยุคชีวิตวิถีใหม่	M	SD	ระดับการ ปฏิบัติ	อันดับที่
1. ด้านการบริหารจัดการศึกษา	4.18	0.90	มาก	1
2. ด้านการส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรทางการ ศึกษา	3.44	0.88	มาก	3
3. ด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน	3.15	0.99	มาก	4
4. ด้านการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับช่วงวัยและความต้องการ ของผู้เรียน	4.05	0.88	มาก	2

รวม

4.05

0.73

มาก

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการศึกษานอกระบบ กับ การพัฒนาการศึกษานอกระบบในยุคชีวิตวิถีใหม่ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ พบว่า ความสัมพันธ์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการศึกษานอกระบบ กับการพัฒนาการศึกษานอกระบบ ในยุคชีวิตวิถีใหม่ อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง ($r=0.62$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยสถานการณ์ มีความสัมพันธ์กันทางบวกกับการพัฒนาการศึกษานอกระบบ ในยุคชีวิตวิถีใหม่ เรียงตาม ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ อันดับที่ 1 คือ ด้านการบริหารจัดการศึกษา($r=0.73$) รองลงมาคือ ด้านการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับช่วงวัยและความต้องการของผู้เรียน($r=0.55$) ด้านการส่งเสริม และพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา($r=0.53$) และอันดับสุดท้ายคือ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการ การเรียนการสอน($r=0.45$) ตามลำดับ ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)					
ปัจจัยที่มีอิทธิพล ต่อการพัฒนา การศึกษานอก ระบบ	การพัฒนาการศึกษานอกระบบในยุคชีวิตวิถีใหม่				Ytotal
	Y1	Y2	Y3	Y4	
X1	0.53** (0.000)	0.39** (0.000)	0.44** (0.000)	0.53** (0.000)	0.53** (0.000)
X2	0.51** (0.000)	0.43** (0.000)	0.42** (0.000)	0.50** (0.000)	0.53** (0.000)
X3	0.74** (0.000)	0.43** (0.000)	0.37** (0.000)	0.51** (0.000)	0.55** (0.000)
X4	0.74** (0.000)	0.43** (0.000)	0.37** (0.000)	0.51** (0.000)	0.55** (0.000)
XTotal	0.73** (0.000)	0.53** (0.000)	0.45** (0.000)	0.55** (0.000)	0.62** (0.000)

** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

องค์ความรู้ใหม่

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการศึกษานอกระบบในยุคชีวิตวิถีใหม่ จากวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดคือ ด้านครู ($M=4.40$) แสดงให้เห็นว่า ครูยังคงเป็น “กลไกสำคัญ” ในการขับเคลื่อน การศึกษานอกระบบในทุกบริบท ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสาร การจัดการเรียนรู้ หรือการปรับใช้กับชีวิตวิถีใหม่ ปัจจัย ด้านครอบครัว นักเรียน และสถานศึกษา มีค่าระดับน้อยลงตามลำดับ สะท้อนถึงความจำเป็นของการ สร้างเครือข่ายความร่วมมือ ระหว่างครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ในการเสริมสร้างระบบการศึกษานอก

ระบบให้แข็งแรงยิ่งขึ้นในบริบทปัจจุบัน และครูเป็นกลไกหลักที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อการพัฒนาการศึกษานอก
ระบบในยุคชีวิตวิถีใหม่ โดยเฉพาะในบริบทที่ต้องปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เช่น โรค
ระบาด

2. แนวทางการพัฒนาการศึกษานอกระบบในยุคชีวิตวิถีใหม่ จากวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การพัฒนา
ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่มีความแตกต่างชัดเจนระหว่างด้านต่าง ๆ โดย ด้านการบริหารจัดการศึกษา
($M=4.18$) สูงสุด แสดงถึงความตื่นตัวของฝ่ายบริหารในการปรับตัวเชิงนโยบายและการจัดการ ด้านการใช้
เทคโนโลยี ($M=3.15$) ต่ำที่สุด สะท้อนข้อจำกัดในการเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีของบุคลากรและระบบสนับสนุน
ในภาคสนาม แม้การบริหารจัดการจะได้รับการพัฒนาอย่างเด่นชัด แต่การพัฒนาด้านเทคโนโลยียังเป็นจุดอ่อน
สำคัญของการศึกษานอกระบบในยุคชีวิตวิถีใหม่ จำเป็นต้องเร่งพัฒนาทักษะดิจิทัลให้กับบุคลากรในระดับ
ปฏิบัติ

3. ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลกับระดับการพัฒนาจากวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า มีความสัมพันธ์
ในระดับปานกลาง ($r=0.62$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า ปัจจัยที่ศึกษา สามารถ พยากรณ์และชี้วัด
ระดับการพัฒนา การศึกษานอกระบบได้ เมื่อวิเคราะห์รายด้าน ปรากฏว่า ด้านการบริหารจัดการศึกษา มีค่า
สัมประสิทธิ์สูงสุด ($r=0.73$) ขณะที่การใช้เทคโนโลยี มีค่าสัมประสิทธิ์ต่ำสุด ($r=0.45$) การบริหารจัดการที่มี
คุณภาพ ส่งผลโดยตรงและชัดเจนต่อการพัฒนาการศึกษานอกระบบ ขณะที่การใช้เทคโนโลยียังต้องการการ
เสริมพลังจากนโยบาย สนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด และการพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างเป็นระบบ

งานวิจัยนี้สร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับบทบาทของครูและการบริหารจัดการที่มีอิทธิพลสูงต่อการ
พัฒนาการศึกษานอกระบบในยุคชีวิตวิถีใหม่ โดยพบว่าการใช้เทคโนโลยียังเป็นจุดอ่อนที่ต้องเร่งแก้ไข
ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ที่ศึกษา ยังสามารถเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาอย่าง
มีประสิทธิภาพต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการศึกษานอกระบบในยุคชีวิตวิถีใหม่ ผลการศึกษาพบว่า
ระดับของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการศึกษานอกระบบในยุคชีวิตวิถีใหม่ของบุคลากรทางการศึกษา
สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M=4.02$, $SD=0.58$) เมื่อพิจารณาเป็นราย
ด้าน พบว่า อันดับแรกคือ ด้านครู ($M=4.40$, $SD=0.79$) รองลงมาคือ ด้านครอบครัว ($M=3.91$, $SD=0.69$)
ด้านนักเรียน ($M=3.80$, $SD=0.75$) และอันดับสุดท้ายคือ ด้านสถานศึกษา ($M=3.80$, $SD=0.77$)

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะดา เนียมสุวรรณ (2564) ซึ่งศึกษาการจัดการเรียน
การสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในบริบทวิถีชีวิตใหม่ โดยพบว่า ปัจจัยสถานการณ์โค
วิด-19 ตลอดจนปัจจัยด้านนักเรียน ครอบครัว และครูในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
ตำบลพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ อยู่ในระดับดี นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ เรียงตะวัน สิทธิเชนทร์
(2563) ซึ่งศึกษาสภาพการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลตามแนวทางวิถีชีวิตใหม่ของครู กศน. จังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์ โดยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านบุคลากรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้าน

หลักสูตร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือด้านการพัฒนาสื่อ รวมถึงงานวิจัยของ นิยม สักกณี (2565) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการศึกษานอกระบบในยุคชีวิตวิถีใหม่ ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ปัจจัยที่มีการพัฒนามากที่สุดคือด้านครู รองลงมาคือสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 และด้านที่พัฒนาน้อยที่สุดคือด้านนักเรียนและครอบครัวตามลำดับ

2. การพัฒนาการศึกษานอกระบบในยุคชีวิตวิถีใหม่ของบุคลากรทางการศึกษาในศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M=4.05$, $SD=0.73$) โดยเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อันดับแรกคือด้านการบริหารจัดการศึกษา ($M=4.18$, $SD=0.90$) รองลงมาคือ ด้านการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับช่วงวัยและความต้องการของผู้เรียน ($M=4.05$, $SD=0.88$) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ($M=3.44$, $SD=0.88$) และอันดับสุดท้ายคือ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ($M=3.15$, $SD=0.99$)

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานของ ปิยะดา เนียมสุวรรณ (2564) ซึ่งพบว่าการพัฒนาการศึกษานอกระบบในรูปแบบวิถีชีวิตใหม่อยู่ในระดับมากเช่นกัน งานของ เรียงตะวัน สิทธิเชนทร์ (2563) ก็สนับสนุนผลนี้ โดยพบว่า การจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลของครู กศน. อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านหลักสูตรและการจัดกระบวนการเรียนรู้ ขณะที่การพัฒนาสื่อมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด นอกจากนี้ นิยม สักกณี (2565) ยังพบว่า การบริหารจัดการศึกษาเป็นด้านที่ประสบความสำเร็จมากที่สุด รองลงมาคือด้านการใช้เทคโนโลยี และด้านที่พัฒนาน้อยที่สุดคือการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับผู้เรียนตามช่วงวัย

3. ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการศึกษานอกระบบ กับการพัฒนาการศึกษานอกระบบในยุคชีวิตวิถีใหม่ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ พบว่า อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง ($r=0.62$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยสถานการณ์มีความสัมพันธ์กันทางบวกกับการพัฒนาการศึกษานอกระบบ ในยุคชีวิตวิถีใหม่ เรียงตาม ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ อันดับที่ 1 คือ ด้านการบริหารจัดการศึกษา($r=0.73$) รองลงมาคือ ด้านการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับช่วงวัยและความต้องการของผู้เรียน($r=0.55$) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ($r=0.53$) และอันดับสุดท้ายคือ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน($r=0.45$) ตามลำดับ

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยสถานการณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง ($r=0.62$) กับการพัฒนาการศึกษานอกระบบในยุคชีวิตวิถีใหม่ของบุคลากรทางการศึกษาในศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผลนี้สอดคล้องกับ ปิยะดา เนียมสุวรรณ (2564) ซึ่งระบุว่า ระดับการพัฒนาการศึกษานอกระบบในยุคชีวิตวิถีใหม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านนักเรียน ครอบครัว และครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะเดียวกัน งานของ เจริญ ภูวิจิตร (2565) ที่ศึกษาการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในยุค Next Normal ได้เสนอว่า เป้าหมายสำคัญของการพัฒนาบุคลากรคือการยกระดับคุณภาพของผู้เรียนให้มีทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของโลกในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นความร่วมมือเชิงระบบในการสร้างโอกาสทางวิชาชีพให้กับบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพครู เนื่องจาก “ด้านครู” เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อการพัฒนา การศึกษานอกระบบในยุคชีวิตวิถีใหม่ หน่วยงานต้นสังกัด เช่น กรมส่งเสริมการเรียนรู้ ควรจัดอบรม เสริมสร้าง สมรรถนะครูในด้านทักษะดิจิทัล การจัดกิจกรรมแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้ สามารถปรับตัวตามบริบทของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม

1.2 กำหนดนโยบายสนับสนุนเทคโนโลยีทางการศึกษา เนื่องจากด้าน “การใช้เทคโนโลยีในการ จัดการเรียนการสอน” มีคะแนนต่ำสุด จึงควรมีนโยบายสนับสนุนด้านโครงสร้างพื้นฐานทางดิจิทัล เช่น การ จัดสรรงบประมาณเพื่อซื้ออุปกรณ์ การเข้าถึงอินเทอร์เน็ต และการสร้างแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลที่เข้าถึงง่าย

1.3 สร้างกลไกการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน เนื่องจากปัจจัยด้านครอบครัวและนักเรียนยัง อยู่ในระดับปานกลาง ควรมีนโยบายสนับสนุนให้ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ทำงานร่วมกับครอบครัว ชุมชน และ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้แบบบูรณาการ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 พัฒนาและปรับปรุงกระบวนการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับช่วงวัย ควรออกแบบกิจกรรมให้ตอบ โจทย์ลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย และควรมีความยืดหยุ่นในการจัดเวลา รูปแบบกิจกรรม และเนื้อหาให้สอดคล้องกับชีวิตจริงของผู้เรียน เช่น การเรียนรู้ผ่านอาชีพ หรือผ่านการใช้เทคโนโลยีพื้นฐาน

2.2 ใช้ข้อมูลการวิจัยพัฒนาการบริหารจัดการ จากที่พบว่าด้าน “การบริหารจัดการศึกษา” ได้คะแนน สูงที่สุด ควรใช้จุดแข็งนี้เป็นฐานในการปรับปรุงระบบบริหาร เช่น การวางแผนร่วมกับชุมชน การใช้ระบบ ติดตามผล และการประเมินที่เน้นผลสัมฤทธิ์เชิงพฤติกรรมผู้เรียน

2.3 สร้างระบบติดตามและประเมินผลต่อเนื่อง เพื่อติดตามความก้าวหน้าและประเมินผลการพัฒนา การศึกษานอกระบบอย่างเป็นระบบ ควรมีการประเมินเป็นระยะ เช่น รายปีหรือรายภาคเรียน ทั้งด้านคุณภาพ ของผู้เรียน บุคลากร และกระบวนการจัดการเรียนรู้

References

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *คู่มือบริหารจัดการเวลาเรียน ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้*. กรุงเทพฯ: (ม.ป.พ.).

- เจริญ ภูวจิตร. (2565). *แนวทางการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในยุค Next Normal*. สืบค้นจาก <http://www.nidtep.go.th/2017/publish/doc/20220308-4.pdf>
- ในตะวัน กำหอม. (2559). *การวิจัยทางการศึกษา (เล่ม 1)*. มหาสารคาม: โรงพิมพ์พีคอม.
- นิยม สักกนิ. (2565). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการศึกษานอกระบบในยุคชีวิตวิถีใหม่ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ*. [วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต]. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปิยะดา เนียมสุวรรณ. (2564). *การจัดการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในรูปแบบชีวิตใหม่*. [วิทยานิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต]. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล).
- เรียงตะวัน สิทธิเชนทร์ และคณะ. (2563). *การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลตามแนวทางวิถีชีวิตใหม่ของครู กคน. สังกัดสำนักงาน กศน. จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ประจวบคีรีขันธ์: สำนักงาน กศน. จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. (รายงานการวิจัย).*
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้. (2566). *สถิติครูและบุคลากรทางการศึกษา ปีการศึกษา 2566*. (เอกสารอัดสำเนา).
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษานอกโรงเรียน. (2551). *สรุปผลการติดตามการดำเนินงานการใช้หลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544*. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษานอกโรงเรียน.
- สุวิมล มธรส. (2564). *การจัดการศึกษาในระบบออนไลน์ในยุค NEW NORMAL COVID-19*. *วารสารรัชตภาคย์*, 15(40), 33–42.